

vaizdu, kad transkripcija pateikta teisingai, o giedojų tikrai trys, o ne keturios moterys. Netikslumas neištaisytas skelbiant kūrinį. Be abejo, šiuo atveju du labai artimi giedojimo būdai iš tiesų galėjo vienas kitą keisti, tačiau faktai to nepatvirtina.

Užkliuvo ir pernelyg kūrybiškai traktuojama žaidimo „Snaudalė“ medžiaga. Autorė mano, kad vienbalsę rečitatyvinio pobūdžio melodiją nesunkiai galima paversti trejine sutartine (p. 126), ir vaizdo plokštelės priede pateikia rekonstruotą (?) šio žaidimo versiją, atliekamą „Kūlgrindos“ ansamblio. Tačiau žaidimas yra dviejų dalių, kurių antroji užrašyta kaip tipiška aukštaičių rauda, raudama viduryje esančio žaidėjo. Ypač gaila, kad šiame pavyzdyje ji virto tik neaiškiai artikuliuotų garsų virtine, nors užrašyta buvo itin aiškiai, netgi preciziškai. Aukštaitiškų raudų melodijų tikrai nestokojame, tad buvo galima pritaikyti dar ne vieną artimą, jei jau netiko

tas kūrinys, kuriuo remiantis buvo iliustruojamas šokimo būdas. Ką gi, toks nesusipratimas galbūt rodo ir labai apleistą raudojimo tradicijos tyrimų, taip pat ir taikomųjų, sritį.

Tačiau iš esmės reikia pripažinti, jog naujoji klasifikacija iš tiesų ryškiausiai atspindi šokamųjų ir žaidžiamųjų sutartinių specifiką. Sudarydama sistemą, autorė siekė išvengti ankstesnių bandymų klaidų. Panašu, kad jai pavyko tai padaryti. Prieš mus atsivėrė gana išsamus šios unikalios kūrybos struktūros vaizdas. Ypač svarbu tai, jog šia knyga yra primygtinai skatinamas mokslinis disputas ir pabrėžiamos sutartinių, kaip neišsenkančios liaudies kūrybos versmės, tyrimo ir palaikymo galimybės. D. Urbanavičienės nuveiktas didžiulis darbas yra dar viena tikriausiai begalinės mozaikos dalelė, gražiai įsiterpanti į bendrą darnų sutartinių skambesio, vaizdo, kalbėjimo apie jas margumyną. Vis dėlto mįslių tikrai dar liko, jas minsime ir toliau.

Aušra Žičkienė

Chromatizmai, anachronizmai ir kiti keblūs atvejai lietuvių etnomuzikologijoje. II

Kiekvienas mokslininkas džiaugiasi, jeigu jo darbas ne atgula į stalčių, o susilaukia dėmesio – klausimų, komentarų, citavimų ir t. t. Perskaičius pranešimą konferencijoje, malonu išgirsti siūlymą parengti straipsnį moksliniam leidiniui. Pavyzdžiui, vieną iš tokių pasiūlymų gavome po kasmetinės tarpdalykinės muzikologijos konferencijos – paskelbti pranešimo medžiagą¹ žurnale *JIMS*² (į jį buvo atrinkti keli tos konferencijos straipsniai). Panašia tema – vėl apie „chromatizmus“, netgi iš dalies apie tuos pačius – parašiau straipsnį

*Lietuvos muzikologijai*³. Ir vėl susilaukiau atbalsio. Straipsniu susidomėjo etnomuzikologė Aušra Žičkienė⁴. Su Aušra esame pažįstami seniai, todėl nenuostabu, kad ji bendrais bruožais jaučia mano mokslinės veiklos pulsą⁵. Tačiau tai tik jos recenzijos įžanga. Toliau pereinama prie kritikos, kurią trumpai būtų galima nusakyti taip: R. Ambrazevičius, tirdamas chromatizmus lietuvių liaudies dainose, remiasi moderniais akustinės analizės metodais, kurie negalėjo būti žinomi ankstesnės kartos lietuvių etnomuzikologams. Todėl

¹ Rytis Ambrazevičius and Irena Wiśniewska. Chromaticisms or Performance Rules? Evidence from Traditional Singing, *Proceedings of the 3rd Conference on Interdisciplinary Musicology*, Tallinn, 15–19 August 2007.

² Rytis Ambrazevičius and Irena Wiśniewska. Chromaticisms or Performance Rules? Evidence from Traditional Singing, *Journal of Interdisciplinary Music Studies*, 2008, vol. 2 (1 & 2), p. 19–31.

³ Rytis Ambrazevičius. Darnos ir ritmo „chromatizmai“ lietuvių liaudies dainose, *Lietuvos muzikologija*, 2008, t. 9, p. 182–195.

⁴ Aušra Žičkienė. Chromatizmai, anachronizmai ir kiti keblūs atvejai lietuvių etnomuzikologijoje, *Tautosakos darbai*, 2009, [t.] XXXVII, p. 251–254

⁵ *Ten pat*, p. 251.

jo kritika šių mokslininkų(-ių) atžvilgiu yra nepagrįsta.

Jeigu tai būtų tiesa, beliktų padėkoti recenzijos autoriui ir „išteisinti“ jos minimas etnomuzikologes. Bet ar iš tikrųjų yra taip, kaip rašo A. Žičkienė?

Pirmausia, ar iš tikrųjų akustiniai matavimai yra tokie jau novatoriški? Juk jie (būtent garso aukščio, darnų akustiniai matavimai) netgi savitai paženklino lyginamosios muzikologijos pradžią – apie tai ne kartą rašyta užsienio mokslininkų, esu rašęs ir aš⁶. Be abejo, tada matavimo prietaisai ir būdai buvo primityvūs, palyginti su modernia kompiuterine technika. Ir vis dėlto garso aukščio matavimams tų prietaisų tikslumo pakako. Ir net dabar užtektų norint įvertinti chromatizmus ar kitus dermės reiškinius.

Na, bet palikime tuos akustinius metodus. Tarkime, dėl vienu ar kitu priežasčių Lietuvos etnomuzikologija beveik iki šiol jais negalėjo pasinaudoti. Esmė ne čia. Svarbu, kad prie pagrindinių išvadų apie tuos „chromatizmus“ galima prieiti ir nenutuokiant apie jokią akustinę analizę. Pakanka paprasčiausios muzikinės klausos – nebūtina net itin jautri. Ir dar reikia paprasčiausios logikos. Klausos ir logikos visiškai užtenka įtarti, kad nestabilios, „plaukiojančios“ intonacijos su tikrais chromatizmais neturi nieko bendra. Ar gal ir „šoumeno“ nusidainavime turėtume ieškoti chromatizmų ir iš jų išplaukiančių išvadų apie semantinius niuansus? Gal chromatizmų paieškime kalbiniame intonavime?

Trumpai sakant, kad chromatizmai yra „netikri“, nesunkiai supratau be akustinių matavimų⁷. Jų prirėkė tik objektyvizuojant išvadas, t. y. objektyvių duomenų skaitinei ar grafinei iliustracijai. Akustinė analizė padėjo išsamiau atskleisti, aprašyti muzikinį fenomeną. Beje, verta prisiminti, kad be jokių

⁶ Rytis Ambrazevičius. Tradicinis dainavimas ir akustinė analizė: egzotiškas objektas ir egzotiškas metodas, *Tautosakos darbai*, 2003, [t.] XVIII (XXV), p. 192, *Psichologiniai muzikinės darnos aspektai. Jų raiška lietuvių tradiciniame dainavime*, Kaunas, 2008, p. 104–105; ir kt.

⁷ Rytis Ambrazevičius. *Darnos ir ritmo „chromatizmai“ lietuvių liaudies dainose*, p. 187–188.

akustinių matavimų, tik pasiremiant klausa, reikšmingų įžvalgų apie intonavimo, dermės ypatumus pasaulio etnomuzikologijoje pateikta daug ir gana seniai. Suprantama, ta informacija iki nesenu laikų Lietuvoje nebuvo pasiekama (arba pasiekama sunkiai). Tačiau bent jau sovietinė etnomuzikologijos mokykla, jos atstovų abejonės dėl chromatizmų fenomeno liaudies muzikoje, pagaliau užuominos apie „netemperuotas“ darnas ar nuodugnesnės darnų raidos studijos⁸ turėjo sukelti įtarimus apie chromatizmus ir lietuvių muzikologams⁹.

Nagrinėjant chromatizmus ir kitus derminių reiškinius naudinga turėti supratimą apie bendruosius garso aukščio, intervalų suvokimo, kategorizavimo fenomenus; analogiškai ir trukmės kategorizavimo reiškiniai. Aktualūs jų aspektai konspektyviai apžvelgti aptariamajame straipsnyje. Vėlgi galima pamanyti, kad šios žinios Lietuvoje yra naujiena, nors apie tai ne kartą rašiau jau prieš gerą dešimtmetį¹⁰ ir vėliau¹¹. Na, jeigu tai ir naujiena, tai Nikolajaus Garbuzovo garso „zonų“ (kitaip, kategorijų – garso aukščio ir pan.) koncepcija¹² – tikrai jokia naujiena; ji sovietiniame moksle gerai buvo žinoma, minima ir lietuvių etnomuzikologų¹³. Juo labiau keista, kad

⁸ Pavyzdžiui, Эдуард Алексеев. *Проблемы формирования лада*, Москва, 1976, *Раннефольклорное интонирование: звуковысотный аспект*, Москва, 1986.

⁹ Beje, Eduardas Aleksejevas rašo, kad būtų įdomu patyrinėti jo pavyzdžius akustiniais metodais (žr. Эдуард Алексеев. *Нотная запись народной музыки: теория и практика*, Москва, 1990, p. 67.). Tačiau įvairius dermės dėsningumus jis sėkmingai atskleidžia remdamasis transkripcijomis iš klausos, papildytais jo sugalvotais mikroalteracijų žymėjimais.

¹⁰ Rytis Ambrazevičius. *Etninės muzikos notacija ir transkripcija*, Vilnius, 1997, p. 6–8.

¹¹ Rytis Ambrazevičius. Darnos universalijos etnomuzikologijoje ir muzikos psichologijoje, *Tautosakos darbai*, 2006, [t.] XXXI, p. 95–96, *Psichologiniai muzikinės darnos aspektai. Jų raiška lietuvių tradiciniame dainavime*, p. 44–48.

¹² Николай Гарбузов. *Зонная природа звуковысотного слуха*, Москва–Ленинград, 1948, *Зонная природа темпа и ритма*, Москва, 1950.

¹³ Genovaitė Četkauskaitė. *Lietuvių liaudies dainų melodijų tipologija*, Vilnius, 1998, p. 115.

ši koncepcija, tarsi primygtinai raginanti panagrinėti „chromatizmus“ kaip zoninio intonavimo reiškinių, taip ir liko mūsų etnomuzikologų nepanaudota (ar nesuprasta?).

A. Žičkienė aptaria „dvi liaudies muzikos transkripcijos atšakas“¹⁴. Ji skiria paprastesnę transkripciją (ją būtų galima įvardyti foneminę iš „klasikinio“ etnomuzikologo pozicijų) ir fonetinę. Apie pastarąją autorė rašo: „Ši transkripcijos atšaka gimė tik suvokus, kad senesnė pernelyg niveliuoja daugelį esminių liaudies muzikos savybių, taip pat siekiant ne tik tiksliau perteikti, išsaugoti ir visuomenei pristatyti liaudies muziką <...>, bet ir turėti parankesnę įrankį liaudies muzikos analizei.“¹⁵ Reikėtų patikslinti. Fonetinė transkripcija atspindi ne „esmines liaudies muzikos savybes“, o „išorinio“ klausytojo (angl. *outsider*) suvokimo rezultatą, taigi originalo muzikinė kalba tokioje transkripcijoje kaip tik gali būti iškraipoma, užmaskuota fonemiškai nereikšmingų detalių. Apskritai pasaulio etnomuzikologijoje tai jau seniai suprantama, apie tai rašoma vadovėliuose: diskutuojama, kaip nuo „išorinės“ (fon)etinės transkripcijos pereiti prie „vidinės“ (fon)eminės¹⁶, kalbama apie „analitinę“ ar net apie hipotetinę „postanalitinę“ transkripcijos erą¹⁷. Beje, aptariamajame straipsnyje pateikiama daug pavyzdžių, iliustruojančių būtent fonetinės transkripcijos neatitikimą „esminėms liaudies muzikos savybėms“. Kartoju, tai nėra mano „išradimas“ – tik žinomo reiškinių lietuviškos iliustracijos. Nauja nebent tai, kad atskleistas vidinis fonetinės transkripcijos prieštarumas – siekiant „supertikslumo“ ir bandant peržengti suvokimo ribas, joje painiojamos smulkios ritminės vertės, garso „aukštūnimai“ bei „žeminimai“ ir t. t.

¹⁴ Aušra Žičkienė. *Chromatizmai, anachronizmai ir kiti keblūs atvejai lietuvių etnomuzikologijoje*, p. 251–252.

¹⁵ *Ten pat*, p. 252.

¹⁶ Mantle Hood. *The Ethnomusicologist*, New York, 1971, p. 60; Vida Chenoweth. *Melodic Perception and Analysis. A Manual on Ethnic Melody*, Ukarampa, 1972, p. 50

¹⁷ Эдуард Алексеев. *Нотная запись народной музыки: теория и практика*, p. 7–8.

Nežinau, ar esu teisus, bet atrodo, kad A. Žičkienė jaučia nuoskaudą kaip tik dėl konkrečių mokslininkų kritikos (guru kritika – tabu!), kruopščiai suskaičiuoja, išnagrinėja, kurie jų darbai mano straipsnyje paminėti. Čia verta prisiminti toki sovietinio ir „laisvo“ pasaulio santykio niuansėlių. Sovietiniame mokslo pasaulyje (ir posovietiniame – kaip dar išgirstu skundžiantis savo kolegas) linkstama sakyti: „tu teisus“ ar „tu neteisus.“ Ten kitur sakoma kitaip: „šis teiginys yra teisingas“, „tokia koncepcija yra nepagrįsta.“ Akcentas perkeliamas nuo žmogaus prie idėjos, teiginio. Gal tai atrodys ir smulkmena, bet straipsnyje (ir apskritai) kritiškai vertinu ne konkrečias (mokslines) asmenybes, o konkrečias koncepcijas. Paradoksalu, antra vertus, ir savaime suprantama, kad, pavyzdžiui, Genovaitės Četkauskaitės teiginiai ir jos transkripcijos patenka „į taikinį“ tik todėl, kad kaip tik ji yra viena iš labiausiai nusipelnusių lietuvių etnomuzikologijai, todėl, kad jos darbai yra „gerai matomi“, todėl, kad jos teiginius iliustruojančios medžiagos yra gana daug ir gana sistemingos. Tačiau diskutuojant per kokią nors (nelietuvių) tarptautinę konferenciją niekam labai nerūpi, ar girinama / kritikuojama koncepcija priklauso tai ar kitai autorei, ar, atsiprašau, Kaziui Binkiui (pasakyčiau taip – niekas nesureaguotų) – visiems įdomiau pati koncepcija.

Toliau tęsiant diskursą apie asmeniškumus rašoma: „Itin stebina kategoriškas kritikavimas autorės, kuri vargu ar begalėtų prieštarauti, diskutuoti, apginti savo pozicijas.“¹⁸ O mane itin stebina kaip tik tokia nuostata. Nesupratau, ar kritikuoti idėjas autorių, kurie „nebegali apsiginti“, jau yra draudžiama? Gal draudžiama kritikuoti Alaną Lomaxą, Carlą Stumpfą (keista, bet jų teorijos ir metodai vis dėlto buvo ir yra kritikuojami) ar tuo labiau XVIII, XIX amžiaus mokslininkus? Galima kritikuoti tik vis dar aktyvius moksle amžininkus? Čia tai naujiena.

¹⁸ Aušra Žičkienė. *Chromatizmai, anachronizmai ir kiti keblūs atvejai lietuvių etnomuzikologijoje*, p. 253.

Dar toliau A. Žičkienė rašo: „Suprasčiau, jei kritikuotojas nuolatos siūlytų, propaguotų kokią pagrįstą, daugeliui priimtina alternatyvą dabartinėms transkripcijoms ar tradicinei akademinės muzikos notacijai.“¹⁹ Ar tikrai taip jau nieko ir nesiūlau? Sakyčiau, siūlau net per daug, jau pradėdau ir kartotis – žr. dviejose monografijose²⁰, keliuose straipsniuose²¹. Beje, siūlymu, kaip „susitvarkyti su chromatizmais“, nemažai ir aptariamajame straipsnyje²². Dar svarbiau, kad visi šie mano siūlymai – tik „lietuviškos variacijos“ to, kas pasaulyje jau seniai žinoma ir aprašyta etnomuzikologijos vadovėliuose.

Toliau: „Beje, daugybė etnomuzikologijos (ir muzikologijos) diskursų vis dėlto turi teisę egzistuoti, nors ir nėra tiesiogiai susiję su pateikėjo (ar kūrėjo) mąstymo „virtuvės“ atskleidimu ir nebūtinai reikalauja akustinės analizės metodų (pvz., semiotinis, stilistinis, istorinis

¹⁹ *Ten pat*, p. 253.

²⁰ Rytis Ambrazevičius. *Etninės muzikos notacija ir transkripcija* (beje, knygą mini ir A. Žičkienė); *Psichologiniai muzikinės darnos aspektai. Jų raiška lietuvių tradiciniame dainavime*, p. 158–159, 232.

²¹ Pavyzdžiui, Rytis Ambrazevičius. The Perception and Transcription of the Scale Reconsidered: Several Lithuanian Cases, *The World of Music*, 2005, vol. 47 (2), p. 40–50. Derminiai pseudovariantai tradicinėje muzikoje, kn.: *Tradicija, autorystė, kūrinio ribos ir interpretacijos laisvė*, Vilnius, 2006, p. 92–93. Lietuvių etnomuzikologinės transkripcijos problemos, kn.: *LMTA 75-metis: meno kūrybos, mokslo ir pedagogikos raida*, Vilnius, 2008, p. 152–165.

²² „Ritmą reikėtų žymėti apibendrintai, neskiriant variantų <...>. Dabartinėje lietuvių tradicinės muzikos transkripcijoje tam geriausiai tinka mikrofermatos (nagrinėjamame pavyzdyje būtų aštuntinės su ilginančiomis ir trumpinančiomis mikrofermatomis). Taip neišeinama už vienos ritmo kategorijos ribų, bet pažymimi jos atspalviai“ (Rytis Ambrazevičius. *Darnos ir ritmo „chromatizmai“ lietuvių liaudies dainose*, p. 190), „transkribuotojui svarbu giliau perprasti pateikėjo muzikinę kalbą ir menamų chromatizmų atveju intonavimą, ritmo figūras žymėti apibendrintai“ (*ten pat*, p. 192), „Tarkime, 4 pvz. atveju tercijos intonavimo savitumą galima būtų žymėti prieraktiniu *mi bemol* skliaustuose“ (*ten pat*, p. 184); ir t. t.

ir kt.).“²³ Argi prieštarauju, kad būtų naudojami kiti tyrimo uždaviniais atitinkantys metodai? Be abejo, įvairūs diskursai turi teisę gyvuoti. Ir gyvuoja – pavyzdžiui, muzikos psichologai atlieka gausybę muzikos suvokimo eksperimentų. Tarkime, įdomu, kaip (ir kodėl būtent taip) muziką suvokia šiuolaikiniai klausytojai. Tačiau aksiominiu laikomas principinis skirtumas tarp suvokimo rezultato ir originalo (pvz., tos pateikėjo „mąstymo virtuvės“). Tuo tarpu, pasikartojau, skirtumas tarp pateikėjo ir etnomuzikologo-suvokėjo muzikinių kalbų lietuvių (etno)muzikologijoje vis dar neretai yra ignoruojamas.

Ir pabaigai. Recenzijos autorė sunerimusi, kad angliška straipsnio santrauka „plis pasaulyje“²⁴ ir taip esą „pakenksime patys sau“. Turiu nuraminti (ar nuliūdinti?), kad tie, kam įdomu, jau žino nepalyginti daugiau, negu sužinos iš trumputės santraukos – pilni tekstai aptariamą ar panašia (dermės reiškinų interpretavimo) tematika yra tarptautinių konferencijų medžiagoje, tarptautiniuose moksliniuose žurnaluose²⁵, prieinami ir in-

²³ Aušra Žičkienė. *Min. veik.*, p. 253–254.

²⁴ *Ten pat*, p. 254.

²⁵ Pavyzdžiui, Rytis Ambrazevičius and Irena Wiśniewska. *Chromaticisms or Performance Rules? Evidence from Traditional Singing*; Rytis Ambrazevičius. Pseudo-Greek Modes in Traditional Music as Result of Misperception, in: Mario Baroni [et al.], eds. *ICMPC9. Proceedings of the 9th International Conference on Music Perception and Cognition. 6th Triennial Conference of the European Society for the Cognitive Sciences of Music. Alma Mater Studiorum University of Bologna, Italy, August 22–26, 2006*, Bologna, 2006, p. 1817–1822; Returning to Musical Universals: Question of Equidistant Scale, in: Jukka Louhivuori [et al.], eds. *Proceedings of the 7th Triennial Conference of European Society for the Cognitive Sciences of Music (ESCOM 2009), Jyväskylä, Finland*, Jyväskylä, 2009, p. 11–15; The Perception and Transcription of the Scale Reconsidered: Several Lithuanian Cases, *The World of Music*, 2005, vol. 47 (2), p. 31–53. Jeigu rūpi tarptautinės duomenų bazės (recenzijos autorė surašė, į kurias bazes patenka *Lietuvos muzikologija*), tai, pavyzdžiui, pastarasis straipsnis yra hierarchiškai aukščiausio lygio – ISI – bazėje.

ternete²⁶. Keista, kad A. Žičkienė to nepastebėjo – juk, regis, iš straipsnyje pateiktų bibliografinių nuorodų turėtų būti aišku. O dėl „pakenkimo sau“ – manau, kad labiau sau pakenksime mėgindami ką nors nuslėpti, būdami ir toliau saviizoliacijoje, nesidomėdami, kas vyksta aplinkui.

---

²⁶ Žr. internetines nuorodas: <<http://www.rytis.ambrazevicius.hmf.ktu.lt/straipsniai.html>>.

Ir kartu optimistiškai džiaugiuosi mūsų etnomuzikologų pastangomis „neapkiausti, imtis savišviatos, stumti savo srities tyrimus į avangardines pozicijas, o ne vilktis atsilikus keletu dešimtmečių“²⁷. Štai už tokias mintis Aušrai nuoširdžiai dėkoju.

Rytis Ambrazevičius

---

²⁷ Aušra Žičkienė. *Min. veik.*, p. 251.

Rašytiniai šaltiniai apie šv. Brunoną – folkloristo žvilgsniu

Šiomet, jubiliejiniais Lietuvos tūkstantmečio metais, žvilgsnis neišvengiamai krypsta link kiek anksteliau pasirodžiusio leidinio, skirto tai pačiai istorinei datai. Tai – *Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae* serijos 5-asis tomas, pavadintas *1009 metai: šv. Brunono Kverfurtiečio misija* – išsamus rašytinių šaltinių apie švento Brunono gyvenimą ir misiją rinkinys¹, sudarytas Ingos Leonavičiūtės ir praturtintas išsamiu profesoriaus Edvardo Gudavičiaus įvadinio straipsniu „Brunonas Kverfurtietis ir Lietuva“ (p. 9–65). Publikacijoje surinkti ir originalo forma bei su lygiagrečiu vertimu į lietuvių kalbą, plačiais komentarais ir iliustracijomis pateikti beveik visi kada nors skelbti rašytiniai šaltiniai apie šv. Brunono gyvenimą. Nuo pastabų, komentarų, santrumpų ir nuorodų gausos prie tokių tekstų nepratusiam skaitytojui galėtų ir galva apsisukti. Kaip pratarmėje pažymi leidinio rengėjai, nors publikaciją sudaro „jau kažkada atskiruose leidiniuose skelbti šv. Brunono ciklo šaltiniai, kai kurie jų buvo užmiršti mokslinėje apyvartoje“, taigi dideliu knygos privalumu laikytina tai, jog čia jie pirmą kartą istoriografijoje surinkti ir publikuojami viename leidinyje (p. 7). Tekstai pateikiami suskirstyti į keturias versijas: pačią gausiau-

sią – saksų, taip pat bavarų, italų ir akvitanų. Pabaigoje įdėta itin plati bibliografija ir rodyklė. Žodžiu, ši knyga – viso pulko žmonių nuoširdaus ir kruopštaus triūso rezultatas, padedantis net ir istorinės medžiagos neišmanančiam žmogui susidaryti gana išsamų vaizdą apie tai, kokiame kontekste buvo pirmąkart paminėtas Lietuvos vardas. Vargu ar būtų galima rasti geresnį būdą šiai sukakčiai deramai įprasminti, tad garbė knygos rengėjams ir leidėjams. Deja, neiškęsiu nesviedusi akmenuko į „Aidų“ leidyklos daržą: tokio pobūdžio ir sudėtingumo publikacijai tikrai reikėtų profesionalaus kalbos redaktoriaus ar bent atidesnio korektoriaus. Dabar, kiek galima spręsti iš leidinio metrikos, tokių specialistų akies ši knyga ar tik iš viso nebus išvengusi? Dėl to atsiradę nemažai visokių apmaudžių netikslumų, kalbos riktų ir nevienodumų, kurie yra tikras deguto lašas medaus statinėje.

Patys publikaciją sudarantys tekstai – gana nevienodi tiek turinio, tiek apimties požiūriu: nuo lakoniškų vienos eilutės konstatavimų (kaip antai „1009 m. vyskupas Brunonas vainikuotas kankinyte“ – „Veisenburgo analai“, p. 89) iki išplėstinių, ornamentuotų pasakojimų su gausybe literatūrinius kūrinius ar net tautosakos tekstus primenančių intarpų bei aprašymų. Kaip tik pastarieji dėl sąsajų su folkloriniais ar etnografiniais naratyvais ir pasirodė įdomiausi man, kaip folkloristei.

Pasak E. Gudavičiaus, „taikant tradicinį ir labai sąlygišką šaltinių skirstymą į istori-

---

¹ *1009 metai: šv. Brunono Kverfurtiečio misija*, sudarė, šaltiniotyrimus paaiškinimus ir bibliografiją parengė Inga Leonavičiūtė, (*Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae*, [vol.] 5), Vilnius: Aidai, 2006. – 288 p.